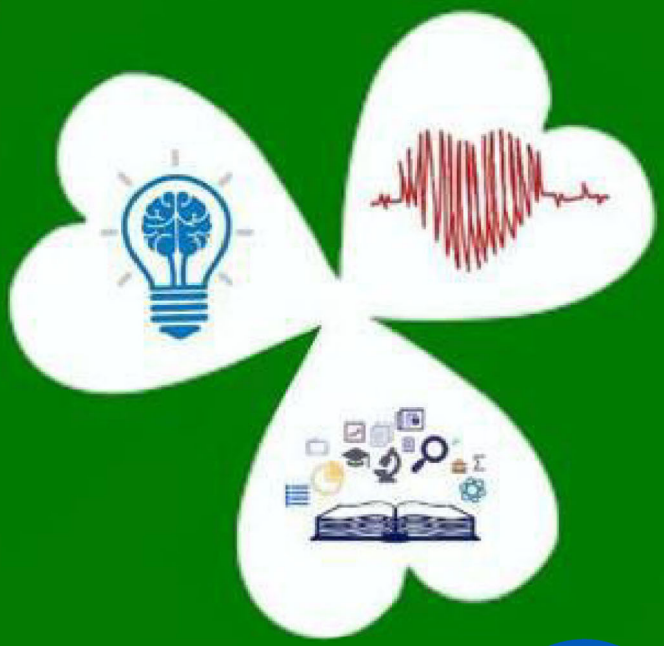
Наукові перспективи
Видавнича група

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"
СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№11(16)2022

Все буде Україна!

Видавнича група «Наукові перспективи»

Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

за сприяння громадської наукової організації
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління»

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 11(16) 2022

Київ – 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of Spiritual and Moral Education"

with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration"

"Prospects and innovations of science"

(Series" Pedagogy ", Series" Psychology ", Series" Medicine ")

Issue № 11(16) 2022

Kiev – 2022

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11(16)

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2022. № 11(16) 2022. С. 367

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 17.10.2022, № 2/10-22)

Журнал видається за активної підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

Жукова Ірина Віталіївна — кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Балахтар Катерина Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Бартєнєва Ірина Олександрівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- **Біляковська Ольга Орестівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
- **Васильєв Авер'ян Григорович** - доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)
- **Вергун Андрій Романович** – доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
- **Вовк Вікторія Миколаївна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
- **Гвожьджевіч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
- **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Гречановська Олена Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
- **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Дерстуганова Наталя Вікторівна** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
- **Долгова Олена Миколаївна** - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- **Древіцька Оксана Остапівна** - доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- **Заячківська Оксана Василівна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- **Іжиєвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інститут автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломоєць Андрій Володимирович** - кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** - доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Кравчук Людмила Степанівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет «Україна» (Хмельницький, Україна)
- **Лігоцький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** - доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Попель Оксана Василівна** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Прокоф'єва Марина Олександрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університет (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** - кандидат медичних наук, доцент кафедри фтизіатрії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковицька Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

© автори статей, 2022
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2022

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Бержанір А.Л. 10
ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ PHD ПРОГРАМ

Бялик О.В. 19
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Волобуєв В.В. 28
РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ

Гадяк І.В. 36
ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАРМАЦЕВТІВ

Граматик Н.В. 46
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Гродзь Н.М. 52
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Дюжикова Т.М., Бальоха А.С., Чепелюк А.В. 58
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО В УМОВАХ ВІЙНИ

Ковтун Л.О., Грищук М.І., Двулят-Лешневська І.С. 67
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кудрик Л.Г. 80
РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПЕДАГОГА-КОУЧА

Лисенко О.М., Кримова Н.О. 93
ПРОЦЕС САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО СЕРЕДОВИЩА

Неділько Р.В., Безкоровайна У.Ю.,Тверда І.І. 105
ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ У РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗВО

Ординська І.Я. 114
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Островська М.Я. 121
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО

Подуфалова К.Ю. 130
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ: СКЛАДОВІ ЕФЕКТИВНОСТІ

Резніков Ю.П. 142
АНАЛІЗ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Семеняко Ю.Б. 156
РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЯК НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Солтис О.В. 166
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ткаченко Н.М. 178
ТРЕНДИ ОСВІТИ – 2022: СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

Фурсенко О.М., Бабійчук І.В., Романюк Н.М. 190
АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Чепелюк А.В., Філь В.М. 200
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Шаповал Л.В. 210
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Шаповалова О.В., Парфілова С.Л., Васько О.О. 223
МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Шара С.О., Калініченко І.О. 232
ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПРОФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ

Швець Т.Е. 242
АКТУАЛЬНІСТЬ ТЬЮТОРИНГУ ТА ПРАКТИКИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Шеплякова І.О. 254
ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Ярхо Т.О., Ємельянова Т.В., Легейда Д.В. 267
КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ БАНКУ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО

СЕРІЯ «Психологія»

Бочелюк В.Й., Панов М.С., Бохонкова Ю.О. 281
РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПРИ НЕВРОЗАХ

Губіна А.М., Кушнікова С.В., Загарійчук О.В. 292
ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДО УМОВ СУЧАСНОСТІ

Драган Т.С., Іващенко А.І. 302
ОБРАЗ БАТЬКА В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ САМООЦІНКИ ЖІНКИ ДОРОСЛОГО ВІКУ

Єрохіна О.В., Серга Т.О. 313
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ФЕНОМЕНУ САМОСПРИЙНЯТТЯ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ

Мухіна Г.В. 327
ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНИХ МЕТОДІВ ТА ТЕХНІК ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ТРАВМІВНОГО СТРЕСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ У КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ

Рижиков В.С., Атрохов А.В., Бурдюг О.В. 337
ПРАКТИКА РОЗРОБКИ ПСИХОГРАФІЧНОГО ПРОФІЛЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ТА ПСИХОГРАМА ОФІЦЕРА ЗСУ – НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИКА

Хараджи М.В., Пархомович В.В. 348
ОСОБЛИВОСТІ ШКІЛЬНОГО БУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

СЕРІЯ «Медицина»

П'ятчаніна Т.В., Огородник А.М., Сахно Л.О., Дворщенко О.С. 356
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ АКАДЕМІЧНИМИ БІОМЕДИЧНИМИ ІННОВАЦІЯМИ НА ПРИКЛАДІ МЕДИЧНОГО ВИРОБУ

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№11(16) 2022

УДК 37.013

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11(16)-58-66

Дюжикова Тетяна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії та хімічної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69000, https://orcid.org/0000-0002-8163-3816

Бальоха Альона Сергіївна, доктор філософії, старша викладачка кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти, Херсонський державний університет, 73000, м. Херсон, вул. Університетська, 27, https://orcid.org/0000-0003-4256-5758

Чепелюк Анна Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спортивних дисциплін і туризму, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська область, 82100, https//orcid.org/0000-0001-7447-8478

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті розкриті особливості організації освітнього процесу у ЗВО за сучасних умов, спричинених війною. Визначено, що організація освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті. Організація освітнього процесу під час воєнного стану у ЗВО переважно передбачає дистанційне навчання. Виявлено, що організація дистанційного навчання залежить від багатьох факторів, таких як наявність матеріально-технічної бази, ергономічні можливості, соціально-психологічні аспекти, безпека для викладачів та студентів та деталі діяльності кожного ЗВО в умовах воєнного стану. Визначено, що керівник ЗВО повинен довести до відома, що створення безпечного середовища для здобувачів вищої освіти та всього персоналу ЗВО є його персональною відповідальністю. Основою організації освітнього процесу у ЗВО, зокрема і у ЗВО хімічного спрямування, у період воєнного стану в Україні є стратегія використання електронних дистанційних форм взаємодії студентів і викладачів. З'ясовано, що основними завданнями для адміністрації ЗВО є забезпечення безпеки та захисту здобувачів вищої освіти, викладачів і персоналу в надзвичайних ситуаціях і військових діях, а також створення ефективних курсів безперервної освіти. В умовах воєнного стану важливо структурувати освітній процес, щоб вирішувати ключові проблеми війни, такі як мобільність студентів, ненадійна

мережа Інтернет, проблеми з використанням обладнання та технологій. Сьогодні у більшості ЗВО, зокрема і ЗВО хімічного спрямування, для організації освітнього процесу в умовах війни використовується дистанційна платформа Moodle. Поряд із цією платформою активно застосовується також система відеоконференцій Zoom. Особливістю платформи Moodle є те, що вона для всіх студентів і викладачів передбачає створення особистих кабінетів. Також активно використовується платформа Classroom. Обмін інформацію між викладачами та студентам активно проходить за допомогою електронних пошт, платформи Viber тощо. Встановлено, що сьогодні організація освітнього процесу у ЗВО зазвичай відбувається у дистанційному режимі, то важливим є залучення здобувачів вищої освіти до використання засобів рухової активності в період війни.

Ключові слова: освітній процес, організація, навчання, ЗВО, ЗВО хімічного спрямування, дистанційне навчання, дистанційна платформа, засоби рухомої активності, війна.

Diuzhykova Tetiana Mykolaivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Depatment of Chemistry and Chemical Education, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, 59, Naukovoho mistechka Str., Zaporizhzhia, 69000, https://orcid.org/0000-0002-8163-3816

Balokha Alona Sergiivna, PhD, Lecturer of the Department of Theory and Method of Pre-School and Primary Education, Kherson State University, 27, University Str., Kherson, 73000, https://orcid.org/0000-0003-4256-5758

Chepelyuk Anna Viktorivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Sports Disciplines and Tourism, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivana Franka Str., Drohobych, Lviv Region, 82100, https//orcid.org/0000-0001-7447-8478

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN ZVO IN THE CONDITIONS OF WAR

Abstract. The article reveals the peculiarities of the organization of the educational process in higher education institutions under modern conditions caused by the war. It was determined that the organization of the educational process depends on the security situation in each settlement. The organization of the educational process during martial law in higher education institutions mainly involves distance learning. It was found that the organization of distance learning depends on many factors, such as the availability of material and technical base, ergonomic capabilities, social and psychological aspects, safety for teachers and students, and details of the activities of each higher education institution under

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№11(16) 2022

martial law. It was determined that the head of the higher education institution should make it known that the creation of a safe environment for students of higher education and the entire staff of the higher education institution is his personal responsibility. The basis of the organization of the educational process in higher education institutions, in particular in chemical higher education institutions, during the period of martial law in Ukraine is the strategy of using electronic remote forms of interaction between students and teachers. It was found that the main tasks for the administration of higher education institutions are to ensure the safety and protection of students of higher education, teachers and staff in emergency situations and military operations, as well as the creation of effective continuing education courses. Under martial law, it is important to structure the educational process to address key issues of war, such as student mobility, unreliable Internet, and equipment and technology issues. Today, most higher education institutions, including chemical higher education institutions, use the Moodle remote platform to organize the educational process in wartime conditions. Along with this platform, the Zoom video conferencing system is also actively used. A feature of the Moodle platform is that it provides for the creation of personal offices for all students and teachers. The Classroom platform is also actively used. The exchange of information between teachers and students takes place actively using e-mails, the Viber platform, etc. It has been established that today the organization of the educational process in higher education institutions usually takes place in a remote mode, so it is important to involve students of higher education in the use of means of motor activity during the war.

Key words: educational process, organization, training, higher education, higher education of chemical direction, distance learning, distance platform, means of mobile activity, war.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року відбулося повномасштабне військове вторгнення ворога на територію України. За цих обставин освітній процес в Україні докорінно змінився. Війна завжди має серйозні негативні наслідки для всіх сфер діяльності, включно з освітою. Артилерійський обстріл російсько-окупаційних військ знищив та продовжує нищити численні навчальні заклади. Тому сьогодні в деяких регіонах освітній процес, зокрема у ЗВО, навіть не зміг відновитися. У зоні бойових дій сотні тисяч людей, серед яких велика кількість викладачів та студентів, були змушені покинути свої домівки. Зазначимо, що відновленню освітнього процесу передує кілька факторів. Зокрема, важливо, щоб не було загрози безпеці слухачів навчального закладу, а також їх життю і здоров'ю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематичні засади організації освітнього процесу у ЗВО в умовах війни вивчали та продовжують вивчати Ю. Адамів, М. Горіховський, Х. Дзюбинська, І. Діордіца, С. Журавльов, В. Михайленко, О. Мохунько, В. Оганесян, Т. Ревка, Н. Родінова, О. Удалова, М. Червоній та інші.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№11(16) 2022

Проте, зауважимо, що питання організації освітнього процесу у ЗВО в умовах війни потребують більш ґрунтовного вивчення.

Метою статті є розкриття особливостей організації освітнього процесу у ЗВО за сучасних умов, спричинених війною.

Виклад основного матеріалу. Організація освітнього процесу під час воєнного стану у ЗВО переважно передбачає дистанційне навчання (або у змішаному форматі, де це можливо). Водночас організація дистанційного навчання має свої особливості, пов'язані із запровадженням в Україні воєнного стану. Організація освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті. Тиждень, день тижня, структура і тривалість занять і перерв, організаційна форма освітнього процесу визначаються вченою радою ЗВО в межах часу, передбаченого освітньою програмою (відповідно до обсягу), навчального навантаження та врахування вікових особливостей, освіти, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку здобувачів вищої освіти.

Організація онлайн-навчання залежить від багатьох факторів, таких як наявність матеріально-технічної бази, ергономічні можливості, соціально-психологічні аспекти, безпека для викладачів та студентів та деталі діяльності кожного ЗВО в умовах воєнного стану.

Доцільно відзначити, що основні особливості організації освітнього процесу в умовах війни регламентуються положеннями Наказу МОН «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» від 07.03.2022 [1]. Так, керівники ЗВО повинні:

– вживати заходів щодо охорони учасників освітнього процесу, персоналу та майна ЗВО;

– у разі необхідності сприяти евакуації учасників освітнього процесу та персоналу у безпечне місце;

– готувати інформацію про ЗВО, які знаходяться не в зоні ведення бойових дій або в безпосередній близькості, можливості та вже виконані роботи, зокрема про:

1) приймання та забезпечення евакуації здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, персоналу та інших працівників та членів сімей ЗВО, які потребують евакуації;

2) існуючі можливості ЗВО (переважно електронні: навчальна платформа, система LMS, апаратний комплекс, серверна потужність тощо), які полегшують процес навчання як самостійних, так і евакуйованих учасників освітнього процесу у змішаному (існуванні) чи дистанційному режимі навчання;

3) проведення електронної реєстрації заявок учасників освітнього процесу та персоналу ЗВО, які можуть бути евакуйовані;

4) розміщення керівництва інших ЗВО, які цього потребують, та забезпечувати спільне управління освітнім процесом;

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№11(16) 2022

5) аналізування того, які навчальні програми, спеціалізації та галузі знань можна поєднати в різних навчальних курсах ЗВО;

6) забезпечення роботи адміністрацій евакуйованих ЗВО щодо організації навчальних курсів у такому форматі;

– забезпечувати спеціальні умови навчання (визначення індивідуальних планів навчання, відпустки тощо);

– планувати процес конфігурації ЗВО для врахування поточних змін.

Керівник ЗВО повинен довести до відома, що створення безпечного середовища для здобувачів вищої освіти та всього персоналу ЗВО є його персональною відповідальністю. Під час налаштування курсу в режимі присутності або змішаному режимі необхідно переконатися, що курс переривається, якщо активується сигнал «Повітряна тривога» або інший попереджувальний сигнал. Особи, які беруть участь у навчанні, повинні бути впорядковано переміщені на об'єкт цивільної оборони та залишатися там до зняття тривоги. Навчальний курс можна завершити із настанням сигналу «Повітряна тривога», а після зняття тривоги учасник може повернутися до приміщення навчального закладу, щоб розглянути будь-які необхідні зміни та продовжити процес навчання [2].

Основними завданнями для адміністрації ЗВО є забезпечення безпеки та захисту здобувачів вищої освіти, викладачів і персоналу в надзвичайних ситуаціях і військових діях, а також створення ефективних курсів безперервної освіти. Для продовження носвітнього процесу в умовах воєнного часу немає єдиної правильної рекомендації. Це вимагає застосування комплексу заходів і методів, які керівництво може розглянути та модифікувати втілення відповідно до конкретної ситуації. Навчальні заняття проводяться практично щодня. Для ефективної роботи закладу необхідно вже сьогодні підготуватися до розробки плану виховання та плану навчання з урахуванням усіх аспектів турботи про життя та здоров'я людей. Деякі заходи безпеки, такі як надзвичайні заходи або заходи безпеки уЗВО, повинні бути підготовлені заздалегідь [3].

Основою організації освітнього процесу у ЗВО у період воєнного стану в Україні є стратегія використання електронних дистанційних форм взаємодії студентів і викладачів. Для підтримки ефективності онлайн-навчання необхідно відповідати наступним критеріям [4]:

– навчальна програма має бути справді структурованою і має бути навчально-методичний матеріал, який її регламентує;

– необхідно зберегти логіку та послідовність етапів опрацювання навчального матеріалу; у той час як дистанційне навчання дозволяє певний ступінь автономії та самоорганізації у навчанні студентів, дотримання чіткого графіку виконання здобувачами вищої освіти може підтримувати навчальний план на високому рівні ефективності;

– слід використовувати лише ефективні, налагоджені та перевірені системи взаємодії між викладачами та студентами, ресурси електронного навчального плану та дистанційних технологій протягом усього періоду вивчення навчального матеріалу;

– підтримання високої якості навчальних матеріалів і їх актуальності може стати основою для набуття студентами професійних навичок і подальшого розвитку їх індивідуального творчого потенціалу;

– застосування системи контролю та моніторингу результатів навчальної діяльності студентів, адаптованої до умов дистанційності; контроль є одним із основних мотивів системи, що стимулює ефективну роботу здобувачів знань, тому недосконаліть інструментарію може значно знизити ефективність навчального процесу в умовах воєнного стану.

Онлайн-навчання – це виснажливий процес, тому потрібно робити багато перерв між сесіями, чергувати синхронне та асинхронне навчання, змінювати типи роботи та іноді знижувати очікування. Пауза повинна дозволити учасникам освітнього процесу розслабитися, вимкнувши відео та відійшовши від екрану. Якщо здобувач освіти відсутній на занятті, він або вона повинні мати можливість ефективно відвідати наступний урок. Для цього потрібно записати синхронну сесію, яку можна прослухати або переглянути у зручний час. Інтерактивні та мотиваційні заняття повинні включати різні види роботи, під час яких учасники тренінгу не лише слухають презентації основного матеріалу, а й виконують реальну роботу індивідуально та в групах з обмеженням за часом або без нього.

Асинхронний навчальний курс повинен включати певну кількість навчального матеріалу, з яким аудиторія повинна ознайомитися, але не надто багато. Також варто звернути увагу на якісні, в той же час структуровані матеріали. Рекомендується враховувати кількість часу, протягом якого учасники освітнього процесу можуть ефективно взаємодіяти [5].

В умовах воєнного стану важливо структурувати освітній процес, щоб вирішувати ключові проблеми війни, такі як мобільність студентів, ненадійна мережа Інтернет, проблеми з використанням обладнання та технологій. Такі труднощі пов’язані з розвитком інформаційного освітнього середовища ЗВО та готовністю викладачів використовувати освітні технології в онлайн-процесі навчання. Це відсутність мережі Інтернет, відсутність комп’ютерів, велике навантаження на освітні ресурси, брак кваліфікованих кадрів і ресурсів, відсутність самодисципліни, труднощі з перевіркою знань [6].

Сьогодні викладачам, які вже мають досвід роботи з цифровими технологіями, не важко записувати лекції та робити їх доступними для обмеженої аудиторії. Для цього можна використовувати платформу YouTube. Ці завдання можуть суттєво скоротити трудовитрати викладачів, оскільки онлайн-конференції можуть стати двосторонньою формою спілкування з досліджуваних тем, оскільки рецензування лекційного матеріалу студенти

можуть виконувати самостійно. Таке навчання буде не тільки корисним під час війни, а й буде продуктивнішим для студентів, які отримають більше практичних знань через онлайн-зустрічі з викладачами. Цікавою та інноваційною можливістю є можливість поєднання запису відеоуроків із використанням інфографічних матеріалів, щоб зробити навчання більш наочним, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу.

За відсутністю єдиної платформи для організації дистанційного навчання в окремих ЗВО, зокрема ЗВО хімічного спрямування, викладачі використовували різні платформи для навчання, тому студенти часто є дезорієнтовані і «губиляться», переходячи з однієї платформи на іншу. Серйозною перешкодою ефективної організації дистанційного навчання є проблема технічного забезпечення.

Сьогодні у більшості ЗВО, зокрема і в ЗВО хімічного спрямування, для організації освітнього процесу в умовах війни використовуються дистанційна платформа Moodle. Поряд із цією платформою активно застосовується також система відеоконференцій Zoom. Особливістю платформи Moodle є те, що вона для всіх студентів і викладачів передбачає створення особистих кабінетів. Також активно використовується платформа Classroom. Обмін інформацію між викладачами та студантам активно проходить за допомогою електронних пошт, платформи Viber тощо.

Дистанційна освіта дозволила більшості студентів повернутися до більш-менш нормального життя, наповненого емоціями, почуттями, турботами та рутиною, за якою всі сумували. Протягом цього часу кожен студент розмірковував над власною реальністю. Це пов'язано з недостатнім перетворенням енергії, яке необхідно компенсувати фізичним навантаженням. Механізм захисної дії важких фізичних навантажень закладений у генетичному коді організму людини. Рухова діяльність регулює обмінні процеси в організмі, фізичний стан кісток, м'язів, серцево-судинної системи. Працюючі м’язи сприяють підтримці оптимального тонусу центральної нервової системи, функціонального стану опорно-рухового апарату та руху венозної крові. Спеціально організована рухова система покращує роботу всіх життєво важливих органів, а також роботу самих м'язів. Цей ефект реалізується шляхом переведення рефлексу від м'язів до внутрішніх органів. Оскільки він впливає на формування кісткової маси, він є ефективним засобом профілактики остеопорозу, системного захворювання кісткової системи. Механічна стимуляція кісткової тканини і фізичне напруження скелетних м'язів є одними з основних факторів, що визначають структуру кісток. Фізична активність посилює ці стимули та зменшує ймовірність деформації кісток. Позитивний вплив спеціально організованої рухової діяльності на здоров'я характеризується також тим, що при повторних фізичних навантаженнях рухова система стає міцнішою і надійнішою. Результатом є повноцінний м'язовий корсет для формування та підтримки правильної

постави. Залучення здобувачів вищої освіти до рухових якостей має на меті дві складові. По-перше, це відволікти психічне напруження у воєнній обстановці, по-друге, підвищити працездатність здобувачі освіти за допомогою спеціально організованої моторики [7].

З огляду на зазначене вище, та враховуючи те, що сьогодні організація освітнього процесу у ЗВО зазвичай відбувається у дистанційному режимі, то важливим є залучення здобувачів вищої освіти до використання засобів рухової активності в період війни.

Висновки. В умовах сьогодення навчання в нашій країні відбувається дистанційно, але викладачі, які проводять дистанційне навчання, часто стикаються з проблемами мережі Інтернет та браком обладнання. Також поширеною проблемою є відсутність належних умов для проведення навчання. Знову ж таки, має сенс виділити такі питання, як періодичні авіаудари та військові дії, які унеможливлюють належну та безпечну організацію освітнього процесу у навчальних закладах, а особливо у ЗВО. Одним із найважливіших освітніх завдань ЗВО сьогодні є не лише продовження навчання здобувачів вищої освіти, а й професійне опікування молоддю, яка в умовах російської агресії не змогла продовжити навчання у ЗВО.

Література:

1. Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану: Наказ МОН України від 07.03.2022 № 235. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22/sp:max50:nav7:font2#Text

2. Особливості організації 2022/23 навчального року. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku

3. Горіховський М., Оганесян В. Використання різних видів навчання студентів фахової перед вищої освіти в умовах війни, теорія та практика. *Український Педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 77-89.

4. Адамів Ю. О. Структура дистанційного навчального курсу в середовищі MOODLE. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: мат. III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 5 квітня 2019). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. С. 57-60.

5. Удалова О. Ю., Дзюбинська Х. А., Ревка Т. О. Організація освітнього процесу в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 7 (12). С. 441-449.

6. Родінова Н., Червоній М., Діордіца І. Особливості дистанційного навчання студентів в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 4 (9). С. 285-296.

7. Михайленко В. М., Журавльов С. О., Мохунько О. Д. Організація навчального процесу та підвищення працездатності студентської молоді засобами рухової активності в період війни. *Фізичне виховання в контексті сучасної освіти*: Матеріали XVII Міжнародної науково-методичної конференції. За заг. ред. І. І. Вржеснєвського. К.: НАУ, 2022. С. 64-66.

References:

1. Pro deiaki pytannia orhanizatsii roboty zakladiv fakhovoi peredvyshchoi, vyshchoi osvity na chas voiennoho stanu: Nakaz MON Ukrainy vid 07.03.2022 № 235 [On some issues of organizing the work of institutions of vocational pre-university and higher education during martial law: Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 07.03.2022 No. 235]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22/sp:max50:nav7:font2#Text [in Ukrainian].

2. Osoblyvosti orhanizatsii 2022/23 navchalnoho roku [Features of the organization of the 2022/23 academic year]. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku [in Ukrainian].

3. Horikhovskyi, M., Ohanesian, V. (2022). Vykorystannia riznykh vydiv navchannia studentiv fakhovoi pered vyshchoi osvity v umovakh viiny, teoriia ta praktyka [The use of various types of training of students of vocational pre-higher education in the conditions of war, theory and practice]. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal, 3,* 77-89 [in Ukrainian].

4. Adamiv, Yu. O. (2019). Struktura dystantsiinoho navchalnoho kursu v seredovyshchi MOODLE [The structure of a distance learning course in the MOODLE environment]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy: mat. III Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. (m. Ternopil, 5 kvitnia 2019) – Modern information technologies and innovative teaching methods: experience, trends, perspectives: math. III International science and practice Internet Conf. (Ternopil, April 5, 2019).* Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, 57-60 [in Ukrainian].

5. Udalova, O. Yu., Dziubynska, Kh. A., Revka, T. O. (2022). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v umovakh viiny [Organization of the educational process in the conditions of war]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science, 7* (12), 441-449 [in Ukrainian].

6. Rodinova, N., Chervonii, M., Diorditsa, I. (2022). Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia studentiv v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of distance learning of students in the conditions of martial law]. Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science, 4 (9), 285-296 [in Ukrainian].

7. Mykhailenko, V. M., Zhuravlov, S. O., Mokhunko, O. D. (2022). Orhanizatsiia navchalnoho protsesu ta pidvyshchennia pratsezdatnosti studentskoi molodi zasobamy rukhovoi aktyvnosti v period viiny [Organization of the educational process and increasing the working capacity of student youth by means of motor activity during the war]. *Fizychne vykhovannia v konteksti suchasnoi osvity: Materialy XVII Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii – Physical education in the context of modern education: Proceedings of the XVII International scientific and methodological conference*. Za zah. red. I. I. Vrzhesnievskoho. K.: NAU, 64-66 [in Ukrainian].

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 11(16) 2022

Формат 60х90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:
Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія *ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.*

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл.,
м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com